

1

זכר הנולד בבשורת יקח נא מעט מים, ושתה
להורו לשחטו לשפך דמו במים, זהר גם הוא
לשפך לב במים. חפר ומצא בארות מים:

אפר ומצא

2

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ 30
הנגב: ויצא יצחק לשוח בשדה לסנות ערב וישא עיניו וירא 30
והנה גמלים באים: ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק 30
ותפל מעל הגמל:

כסא משה

3

ויאמר אבימלך
אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: וילך משם יצחק ויחן
בנחל גרר וישב שם: וישב יצחק ויחפר ואת בארות המים אשר
חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם
ויקרא להן שמות אשר קרא להן אביו: ויחפרו עבדי יצחק
בנחל ומצאו שם באר מים חיים: ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק
לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: ויחפרו 30
באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה: ויעתק משם ויחפר 30
באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה
רחיב יהיה לנו ופרינו בארץ:

אפר ומצא

4

וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו לא
בשלום. ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות לב
הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: ויקרא אתה שבעה על כן לב
שם העיר באר שבע עד היום הזה:

אפר ומצא

5

11) ויקרא אתה שבעה. קרא את הבאר 51
"שבעה", מפני שהיה מקום 52 שביעי
שבו חפרו באר: — ג' של אברהם שסתמו
פלשתים, כאמרו "וכל הבארות... סתמום
פלשתים" (פסוק טו), ולא יאמר 'כל' בפחות
מג' 53 וג' של יצחק שהן "עשק" "שטנה"
ו"רחובות", וזה היה השביעי שקראוהו
"שבעה". על כן שם העיר באר שבע 54.
בסגול, מורה על השבועה 55 ועל מספר
השבועה 56, אבל בימי אברהם היה שם
העיר "באר שבע" בקמ"ץ, על שם השבועה
בלבד 57.

אפר ומצא

6

והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר כח
לו עבדי אבימלך: ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר כי
זה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום: ויקח כח
בזהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: ויצב כח
בזהם את שבע כבשת הצאן לברייתו: ויאמר אבימלך אל אברהם כח
ה הנה שבע כבשת האלה אשר הצבת לברייתו: ויאמר כי את שבע
כשת תקח מדי בעבור תהיה לי לעלה כי חפרתי את הבאר
זאת: על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: לא

אפר ומצא

7) (כ-כב) ויקרא שם הבאר עשק, יספר הכתוב ויארך בענין
הבארות, ואין בפשוטי הספור תועלת ולא כבוד גדול ליצחק,
והוא ואביו עשו אותם בשוה, אבל יש בדבר ענין נסתר בתוכו, כי
בא להודיע דבר עתיד. כי באר מים חיים ירמוז לבית אלהים אשר
יעשו בניו של יצחק, ולכן הזכיר באר מים חיים, כמו שאמר מקור
מים חיים את ה' (ירמיה יז ג). וקרא הראשון עשק, ירמוז לבית
הראשון אשר התעשקו עמנו ועשו אותנו כמה מחלוקות וכמה
מלחמות עד שהחריבוהו. והשני קרא שמה שטנה, שם קשה מן
הראשון, והוא הבית השני שקרא אותו כשמו 72 שכתוב בו,
ובמלכות אחשוורוש בתחילת מלכותו כתבו שטנה על יושבי
יהודה וירושלים (עזרה ד ו) 73, וכל ימיו היו לנו לשטנה 74 עד
שהחריבוהו וגלו ממנו גלות רעה. והשלישי קרא רחובות, הוא
הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו והוא יעשה בלא ריב ומצה,
והאל ירחיב את גבולנו, כמו שנאמר ואם ירחיב ה' אלהיך את
גבולך כאשר דבר 75 וגוי' (דברים יט ח) שהוא לעתיד. וכתוב בבית
השלישי ורחבה ונטבה למעלה למעלה (יחזקאל מא ז), ופרינו
בארץ. שכל העמים יעבדוהו שכם אחד 76.

כאן מצא

8

וישמע פרעה את הדבר הזה
ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים
וישב על הבאר: ולכהן מדון שבע בנות ותבאנה ותדלנה 10
ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן: ויבאו הרעים ויגרשוהו 10
והקם משה וישען וישק את צאנם: ותבאנה אל רעואל אביהן 11
ויאמר מדוע מהרתן בא היום: ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד 11
הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: ויאמר אל בנתיו ואני 11
למה זה עובדת את האיש קראן לו ויאכל לחם:

כסא משה

9) איש מצרי הצילנו וגוי, א"ל הקב"ה
מי שהודה בארצו, נקבר בארצו, ומי שלא
הודה בארצו אינו נקבר בארצו. יוסף הודה
בארצו פה) קברוהו בשכם. את שלא הודית
בארצך אין אתה נקבר בארצך. כיצד, בנות יתרו
אומרות איש מצרי הצילנו מיד הרועים.

אפר ומצא

10

10) כי אם יזכרתני יי
אתך באשר ייטב לך ועשיתני נא יי
והוצאתני מן הבית הזה: כי יגנב גנבתי בארץ העברים וגם פה 10
לא עשיתי מאומה כיישמו אתי בבזר:

אפר ומצא

11

11) ויסקח אלהים
את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא אתי החקת מים
כי ותשק אתי הנער: ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר
ויהי רבה קשת:

אפר ומצא

12

12) ויזרע יצחק בארץ ההוא
וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה: ויגדל האיש ויגלה
יי הלוח וגדל עד כייגדל מאד: ויהיו לו כנה צאן ומקנה בקר ועבדה
יי רבה ויקנאו אתו פלשתים:

אפר ומצא

13

13) בשנה ההוא, אע"פ שאינה כתקנה, שהיתה
שנת רעבון [בארץ ההוא, בשנה ההוא, שניהם למה 58, לומר
שהארץ קשה והשנה קשה 59].

אפר ומצא

14

14) רבנו אמרי רועיו של אברהם היו
מדיינים עם רועיו של אבימלך, רועי אברהם
אומרים לנו הבאר ואלו אומרים לנו הבאר, אמרו
להם רועי אברהם כל מי שהמים עולים להשקות
את צאנו שלו היא באר, כיון שראו המים צאנו של
אברהם אבינו מיד עלו, אף בניך כיון שהבאר
רואה אותן מיד היא עולה, הה"ד אז ישיר ישראל
את השירה הזאת עלי באר ענו לה.

אפר ומצא

15

ויהיה הוא טרם כלה טו
לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלקה אשת נחור
אחי אברהם וכה על שקמה: והנער טבת מראה מאד בחולה טו
ואיש לא ידעה ומרד העינה ותמלא בדה ומעל: וירץ העבד י
לקראתה ויאמר הגמאיני נא מעט מים מכך: ותאמר שמה אדני י
ותמהר ומרד בדה על ידה ומשקהו:

כונן מי שכה

16

(יו) וירץ העבד לקראתה. לפי 24 שראה שעלו המים לקראתה

כונן (טז)

17

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני יקדם: וירא והנה אב
באר בשדה והנה שלם שלשה עדרים צאן לבנים עלה בי מני הבאר
ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר: ונאספו שמה ג
כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן
והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה: ויאמר להם יעקב אחי ר
מאין איתם ויאמרו מחורן אנחנו: ויאמר להם הידעתם את לבן
ו בן נחור ויאמרו ידענו: ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה
ו רתל בלו בזה עם הצאן: ויאמר הן עוד היום גדול לאעת האסף
ח המקנה השקו הצאן וילכו רעו: ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו
ט כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו הצאן: עודנו
י מדבר עם ורתל בזה עם הצאן אשר לא היה כי רעה הוא: ויהי
כאשר ראה יעקב את רתל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי
אמו ויש יעקב וגלל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן
אחי אמו:

כונן ז' נא

18

ויגל את האבן יעקב גלל את האבן מעל
פי הכאר כיון שראו המים את יעקב עלו
מאליהן שנאמר ויגל את האבן ויגו וישק את
צאן

כונן טו טו טו טו טו

19

(כ) למה זה עזבתך, הכיר כו שהוא מזרעו של יעקב, שהמים
עולים לקראתו⁷³

כונן טו טו טו

20

ויאמר אל בנתיו ואיו, אמר להם כימן
שאתן אומרות שדלה והשקה את כל הצאן
זה מבני בניו של יעקב שעמד על הבאר והבאר
מתברכת בשבילו.

כונן יג טו טו טו

21

והשם בארה הוא טו
הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את העם ואתנה להם
מים:

כונן טו טו טו

22

הוא הבאר, כלומר המפורסמת על כל
האבות, והיא הבאר שנתגלתה ליצחק
והבאר שראה יעקב שמקורם מנחלי ארנון.

כונן טו טו טו

23

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר י
ענולה: באר חסדוה שרים כרוה נדיבי העם במשענתם י

כונן טו טו טו

24

עלי באר ענו לה, הבאר בזכות מרים

כונן טו טו טו

25

ר' אבא
בריה דרב פפי ור' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי
שלשתן דרש עקביה מכסוק א'. יזכור את בוראך יקבלה
כארך. בורך. בוראך. בארך ממקום שבאהה. י
בורך לכבוד שאת הולך. בוראך לפני מי שאת
עתיד ליתן דין והשבו:

כונן טו טו טו

26

בענין הכרות דכתיב סתמוס פלשתים וימלאום

עפר כו' עשק ושטנה כו'. דהנה כתיב
ואד יעלה כו' והשקה כו' ויולר כו' האדם עפר כו' ויפת
באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. שנתן
הקב"ה הנשמה לאדם שבכח הנשמה יחי' גם אם
הגוף. כי הכל בתכמה עשה. ונמלא גם בגוף חיות
מולנע ומוטמן.

כונן טו טו טו

27

א"ר חייא הרוצה לראות
בארה של טרים יעלה לראש הכרמל ויצפה
ויראה כסין כברה בים וזו היא בארה של
טרים

כונן טו טו טו

28

שמעו דבר יהוה בית יעקב וכל משפחות בית ישראל: כה אמר
יהוה מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל
ויהבלו: ולא אמרו איה יהוה המעלה אתנו מארץ מצרים המוליד
אתנו במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה וצלמות בארץ לא
עבר בה איש ולא יושב אדם שם: ואביא אתכם אל ארץ הכרמל
לאכל פריה וטובה ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם
ח לתועבה: הכהנים לא אמרו איה יהוה ותפשי התורה לא ידעוני
והרעים פשעו בי והנביאים נבאו בפעל ואחרי לא יועלו הלקו:
ט לכן עד אריב אתכם נאם יהוה ואת בני בניכם אריב: כי עברו
אני כתיים וראו וקדר שלחו והתבוננו מאד וראו הן היתה כזאת:
יא התימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל:
יב שמו שמים עליוזאת ושערו חרבו מאד נאם יהוה: כיו שמים רעות
עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארת
נשברים אשר לא יכלו המים:

כונן טו טו טו

29

אמר רבי חנינא הווא באר בחלום רואה שלום שנאמר ויחפרו עבדי יצחק כלאים ט
בנחל וימצאו שם באר מים חיים ר' נתן אומר מצא תורה שנאמר כי מוצאי מצא חיים וכתוב הכא חסין ט
באר מים חיים רבא אמר חיים כמש

כונן טו טו טו

30

והיה ביום ההוא נבאו מים חיים מירושקם וצאים אליהם מקדמוני
ט וצאים אליהם האבותון גמין ובתריה הנה: והנה יהיה למלאך
י על כלי הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד:

כונן טו טו טו

31

כתיב בירושלים והיה ביום ההוא יצאו
מים חיים מירושלים ו) היא הבאר שנתורה
לעלות בירושלים ולהשקות את כל כבינותיה.

כונן טו טו טו

24